

Nynorsk kultursentrum

Peter Hognestad 150 år

Jubileumsplan sist oppdatert OG 29.1.2016

Innkalling til fellesmøte på Bryne 9. februar 2016

Garborgsenteret kl. 12.00–15.00

Det blir servert lunsj 12.00–12.30

Framlegg til sakliste

- 1 Gjennomgang av jubileumskalender
- 2 Avslutningshelga på Bryne 12.–13. november
- 3 Tiltak vi manglar: språkpolitikk, arrangement i Oslo og Bergen osb.
- 4 Kommunikasjon: pressemeldingar, avis kronikk, digitale medium m.m.
- 5 Samordning av eventuelle søknader om støtte
- 6 Framlegg til seinare fellesmøte: Bryne 23. mai og Bryne 11. november

Arbeidsmøte

- 6.11.2015 Første fellesmøte på Time rådhus, Bryne
29.1.2016 Telefonmøte i arbeidsgruppa
9.2.2016 Andre fellesmøte på Garborgsenteret, Bryne kl. 12.00–15.00

1 Strategi og organisering

Bakgrunn

Per Halse skriv biografi om Peter Hognestad for Det Norske Samlaget. Grunnlaget for ei jubileumsmarkering blei lagt av Per Halse og Ottar Grepstad i eit møte i Volda 18.8. Nynorsk kultursentrum tok der på seg å samordne jubileet. Ein første invitasjon til eit arbeidsmøte om prosjektet gjekk ut 22.9., og det første fellesmøtet blei halde på Bryne 6.11.2015 med 15 deltakrar.

Mål

1. Dokumentere og formidle Peter Hognestads verk og samfunnsrolle gjennom samarbeid med mange institusjonar og bruk av arenaer som alt finst
2. Drøfte kyrkja si rolle i utviklinga av Noreg som eit fleirspråkleg samfunn i eit internasjonalt perspektiv

3. Fremje bruken av nynorsk i kyrkje og lekmannsrørsle ved å etablere eit digitalt nettverk for nynorskbrukande prestar og forkynnurar som også blir brukt til å spreie gode brukstekstar

Arbeidsgruppe

Ottar Grepstad, Nynorsk kultursentrum (leiar)
Per Halse, Høgskulen i Volda, forfattar
Johan Myking, Universitetet i Bergen
Inger Undheim, leiar Garborgsenteret
Stein Ødegård, sokneprest Bryne

Arenaer på venteliste

Vi bruker dei arenaene som finst og samarbeider med institusjonar og organisasjonar om tiltak som likevel blir gjennomførte. Stadene nedanfor er førebels ikkje involverte.
Stiklestad historiske senter, Verdal
Olavsfestdagene, Trondheim: tema Mammon
Menighetsfakultetet, Oslo
Bergen domkirke, Bergen
Bygland kyrkje, Bygland
Nidarosdomen, Trondheim
Slottskapellet, Oslo

Kommunikasjon

- Foto og stoff til Jærbladet frå samlinga 6.11.2015
- Pressemelding frå Nynorsk kultursentrum 4.2. om opningsarrangementet 9.2.
- Pressemelding frå Nynorsk kultursentrum om jubileumsprogrammet primo mars
- Pressemelding frå Nynorsk kultursentrum 3.11. om avslutningshelga

Invitasjonar

- Nynorsk kultursentrum sender 2.2. ut enkel invitasjon til opningsarrangementet på Bryne 9.2.
- Det går ut eigen invitasjon primo oktober til avslutningshelga på Bryne 12.–13. november

Finansiering

Kvar aktør finansierer eigne tiltak. Det er ønskjeleg og nødvendig å samordne søknader til slike som Norsk kulturråd og Fritt Ord. Aktuelle:

- Sparebankstiftinga Time og Hå (Jæren Sparebank)
- Jørstad-fondet (har gitt midlar til biografien)
- Fritt Ord (har gitt midlar til biografien)

Avklaringar

- Sluttrapport frå Elias Blix-jubileet 2011 gir ikkje noko spesielt til bruk for dette jubileet
- NRK har ikkje noko relevant arkivmateriale

Saker til avklaring

- Har Nasjonalbiblioteket anna arkivmateriale enn handsakrifter som er relevant?

2 Jubileumskalender

Tysdag 9.2. kl. 19.00

Bryne kyrkje

Hognestad-arrangement

- Foredrag av Per Halse og Øyvind Nordsletten
- Koret Jærklang syng songar av Hognestad

Arrangørar: Time historielag og Time sokneråd

Søndag 21. februar

Aasen-tunet, Ørsta

Den internasjonale morsmålsdagen

Aasentunet.no

Kyrkje, religion og skriftspråk

Måndag 21. mars

Aasentunet.no

Eit nytt språk på altaret

Ei forteljing om Peter Hognestad og liturgi på nynorsk

Søndag 3. april

Vinje kyrkje eller Nesland kyrkje, Vinje

Gudsteneste?

Arrangør: Vinje sokneråd

Søndag 1. mai

Bergen?

100 år sidan Peter Hognestad tok til som biskop i Bjørgvin

Arrangør:

Laurdag 28. mai

Oslo

Bibelskapet 200 år blir feira 26.–29.5.

Foredragsrekke

- Anders Aschim og/eller Per Halse?

Søndag 29. mai

Bryne torg

Økumenisk gudsteneste under Jærdagen

Kollekt til Bibelskapet og kort informasjon om Peter Hognestad

Søndag 26.juni

Uteamfiet, Ørsta Aasen-tunet

Festspelgudsteneste i det fri

Arrangør: Dei nynorske festspela

29. juli

Olsok på Hognestad

Pilegrims- og kulturvandring Hognestad rundt med Peter Hognestad i prosa og song

Kort olsokmesse i Hognestad-tunet

Arrangør:

Torsdag 1. september

Solheim kapell og kyrkjegard, Bergen

Blomar ved bauta

Arrangør:

Søndag 9. september

Ulvik poesifestival, Ulvik

«Kunsten å gjendikte – einsamtale om dikt og salmar»

Solveig Slettahjell: «Arven» – salmeskattar av Peter Hognestad og andre

Arrangør: Ulvik poesifestival

Haust

Litteraturhuset i Bergen

Arrangement

Arrangør: I samarbeid med Bergen Mållag og Vestmannalaget

Haust

Ulvik kyrkje

Gudsteneste med Hognestad-tekstar

Oktober–november

Dagleg artikkelrekke om emne med tilknyting til Hognestad-jubileet

Tysdag 1. november

Oslo?

Det Norske Samlaget lanserer biografi av Per Halse om Peter Hognestad

Laurdag 12. november og søndag 13. november

Bryne

Avslutningshelg

Mottaking i regi av Time kommune?

12.11. kl. 14.00– Arrangement på Garborgsenteret

13.11. Festgudsteneste Time kyrkje, ønskjeleg at biskopen kan vere med der

November

Per Halse på bokturné

Tysdag 15. november

Vinjesenteret.no

Då Nesland kyrkjelyd var for tidleg ute

Kyrkjelyden tok i bruk «Nynorsk Salmebok» ein månad før boka var godkjend til kyrkjebruk

3 Artiklar, bøker, digitale tekstar

Det Norske Samlaget

Lanserer biografi av Per Halse om Peter Hognestad 1. november

Allkunne.no

Publiserer i ein periode hausten 2016 daglege artiklar om Peter Hognestad, andre nynorskbrukarar i kyrkje og kristenliv, Bibelen, kyrkje- og bibelspråk

Aasentunet.no

Publiserer utvalde artiklar om emne med tilknyting til Hognestad-jubileet

Vinjesenteret.no

Publiserer utvalde artiklar med tilknyting til Hognestad-jubileet

Stille Stunder

Per Halse skriv fast spalte om Peter Hognestad i kvart nummer i 2016

Aviskronikkar

Prioriterte aviser for kronikkar og andre artiklar:

- Aftenposten
- Bergens Tidende
- Jærbladet
- Stavanger Aftenblad
- Vårt Land

Sentrals datoar er første opp i punkt 5 nedanfor. Prioriterte tidspunkt for aktualisering:

1. mai – 100 år sidan Hognestad tok til som biskop
10. juli – Hognestad bruker den nye Bibelen på nynorsk i Nidarosdomen i 1921
1. september – dødsdagen
15. september – den første offisielle gudstenesta på nynorsk med Hognestads liturgi i 1907
12. november – fødd for 150 år sidan

4 Idear i arbeid

Med få unntak har ingen forplikta seg til noko av det som er oppført nedanfor eller i arrangementskalenderen.

Emne til bearbeiding

- Dei tidlege nynorske prestane og lekmannsforkynnarene
- Arne Garborg 1851 og Peter Hognestad 1866: eit dobbelportrett
- Nynorsk og bokmål som kyrkjespråk i det 21. hundreåret
- Det musikalske var viktig for Peter Hognestad – korleis fangar vi opp det best?
- Språkvitskaplege perspektiv på Peter Hognestads arbeid og på bibelspråkets rolle

- Hognestad var svært oppteken av olsokfeiringa

Arrangement, foredrag m.m.

Hausten er truleg den beste tida for mange samarbeidspartar

- Sleksstemne i regi av familien
- Der må vere arrangement i Bjørgvin bispedøme
- Arve Brunvoll på Ulvik poesifestival: Gjendikting av salmar
- Anders Aschim og andre: Vegen til skriftspråk via Bibelen
- A.O. Vinjes 198. fødedag i Vinje (6.4., men blir markert 2.4.):
 - Per Halse: Nynorsksalmar frå A.O. Vinje til P. Hognestad
 - Jan Inge Sørbø og Sondre Bratland: Kva gjer salmar til god dikting?
- Den kulturelle skulesekken: «Songskatten» er tema 2015/16 for 4. steg med vekt på fuglar
- Gjesdal mållag: olsokfest med feiring av Peter Hognestad
- Invitere internasjonal kapasitet på kyrkjespråk i tillegg til dei sentrale norske namna
- Kyrkjespråk i Norden (Fritt Ord er oppteken av nordisk samarbeid ...)

Arrangement i regi av kyrkjå

- Nynorskmesse i fleire kyrkjer med iallfall delar av Hognestads liturgi
- Bruke ulike utgåver av den nynorske liturgien i ei og same gudsteneste

Dokumentasjon

- Bibliografi over publiserte skrifter av Peter Hognestad

Publisering

Tekstar av Peter Hognestad kan publiserast fritt utan løyve frå nokon

- Biografisk artikkel av Øyvind Nordsletten i Time historielag: Årsskrift 2015
- Det Norske Samlaget lanserer biografien av Per Halse 1. november
- Gi ut preiker av Hognestad i modernisert form
- Gi ut utvalde tekstar, i digital form eller i trykt utgåve
- Tekstane hans i Norsk Barneblad
- Stoff frå Anton Aures og Peder Hovdens arkiv på Aasentunet.no
- Stoff i Jærmuseets årbok
- Samarbeid med Jærbladet

Nye tekstar

- Urframføring av nyskriven salme i fleire kyrkjer søndag 13.11.2016

Turar

- Presten som trassa motvind: sykkeltur på Jæren i Hognestads landskap, i regi av Time kommune
- I med- og motvind: pilegrimsvandring
- Omvisingar i Time og på Hognestad

5 Minnestader og minnedagar

Eit bibelspråk blir til

Frå krøniken «Eit språk blir til» ligg det føre eit utdrag kalla «Eit bibelspråk blir til». Dokumentet følgjer som vedlegg.

Nøkkeldatoar for Peter Hognestad i 2016

- Laurdag 12.11.: 150 år sidan han blei fødd
- Torsdag 1.9.: 85 år sidan han døydde
- 100 år sidan han blei biskop i Bjørgvin: utnemnd 3.3., vigsla 16.4. (palmesøndag) og tok til i embetet 1.5.1916

Peter Hognestads livskalender

- Hognestad, Time 12.11.1866: Peter Hognestad blir fødd og veks opp i eit hus bygt 1832
- Time kyrkje 2.12.1866: døypt 1. søndag i advent
- Konfirmert i Petri-kyrkja i Stavanger 9.10.1881: Konfirmantundervisning ved Lars Oftedal
- Kongsgård skole, Stavanger 1882–1886: studenteksamen 1886
- Det Kongelige Frederiks Universitet, Kristiania 1886–1892: teologisk embetseksamen til jul 1891, praktisk-teologisk eksamen sommaren 1892
- Stavanger Ynglingeforening, Stavanger 1895–1896: sekretær
- Notodden private lærarskule 1896–1903: lærar og styrar 1902/1903
- Kirkedepartementet, Oslo 21.4.1900: får Peter Hognestads omsetjing til nynorsk av *Tekstbok og altarbok for Den norske Kyrkja*. Det er forleggjaren Olaf Huseby som året før har oppmoda han om å gjere dette
- Johanneskirken, Oslo 31.3.1901: Hognestad held den første høgmessepreika på nynorsk i hovudstaden denne palmesøndagen
- Oslo 31.3.1903: Peter Hognestad blir utnemnd til stiftskapellan i Kristiania. Sjølv om Kyrkjedepartementet til tider strittar imot, held Hognestad alle preikene på landsmål. Den første preika i embetet held han i Garnisonskyrkja 18.10.
- Norsk Barneblad 4.12.1904: «Kveldsong» (Fager kveldsol smiler), omsett frå tysk av Peter Hognestad
- Bygland 1906: fire kyrkjesokn tek i bruk den nynorske liturgien, året før den er godkjend til bruk
- Slottskapellet 15.9.1907: den første gudstenesta på nynorsk, med kong Haakon 7 til stades
- Oslo 28.10.1907: statsråd Abraham Berge godkjenner ved kongeleg resolusjon Hognestads *Tekstbok og altarbok for Den norske Kyrkja*
- Norsk Barneblad 1908–1916: ein av tre redaktørar
- Slottskapellet, Oslo 29.3.1908: altarboka blir brukt for første gong
- Menighetsfakultetet, Oslo 1908–1916: underviser i gamaltestamentlege emne
- Studentmållaget i Oslo 1916: Det Norske Bibelselskap ønskjer ikkje å stå for ei nynorskutgåve av heile *Bibelen*, og Studentmållaget i Oslo set ned ei bibelnemnd for å gjere arbeidet sjølv. Peter Hognestad er hovudredaktør, Gustav Indrebø er ansvarleg for språkföringa, og Alexander Seippel omset to tredelar av verket
- Bergen 1.5.1916–1931: biskop i Bjørgvin

- Det Norske Samlaget, Oslo 10.2.1921: Peter Hognestad, Anders Hovden og Bernt A. Støylen skriv avtale med Det Norske Samlaget om å lage *Nynorsk Salmebok*
- Nidarosdomen, Trondheim 10.7.1921: biskop Peter Hognestad bruker den nye *Bibelen* på nynorsk ved festgudsteneste for 25-årsjubileet til Noregs Ungdomslag
- 3.2.1925: Hognestad, Hovden og Støylen har ferdig utkast til *Nynorsk Salmebok* med 711 salmar. Boka er ferdig trykt i juni
- Nesland kyrkje i Vinje 15.11.1925: kyrkjelyden tek i bruk *Nynorsk Salmebok* ein månad før slik bruk er godkjend
- Kirkedepartementet, Oslo 18.12.1925: statsråd Ivar Tveiten godkjenner *Nynorsk Salmebok* til bruk i kyrkjene
- Stiklestad 1930: Hognestad held preike ved Olavs-jubileet
- Bergen 1.9.1931: Peter Hognestad dør
- Solheim kapell og kyrkjegard, Bergen 20.8.1933: minnestein vert avduka med rundt 2000 til stades denne søndagen

6 Kjelder i utval

Ottar Grepstad: «Eit bibelspråk blir til». Utdrag frå «Eit språk blir til», publisert dagleg på Allkunne.no

Per Halse: «Peter Hognestad», allkunne.no

–: «Kristendom på norsk. Peter Hognestad (1866–1931)», i Per Halse ofl. (red.): *Guds folk og folkets Gud*, Trondheim 2011

Vidar L. Haanes: «Hognestad, Peter Hanson», *Norsk biografisk leksikon*, Oslo

Hermund Kleppa: «Minnestein over biskop Peter Hognestad», www.sffarkiv.no

Øyvind Nordsletten: «Peter Hognestad – bondesonen fra Jæren som vart biskop i Bjørgvin», Time historielag: *Årbok 2015*, Bryne 2015, s. 85–91

Deltakarane på det første møtet i jubileumsgruppa vitjar Hognestad 6.11.2015.

Per Halse på Hognestad 6.11.2015. Begge foto Ottar Grepstad, Nynorsk kultursentrum

Vedlegg

Møte 6.11.2015

Deltakarar

Stavanger bispedøme, Stavanger: *kulturrådgivar Ragnhild Halle*
Time sokneråd: *Amund Undheim, sokneprest Stein Ødegård*
Time kommune: *Ingve Lende*,
Bibelskapet, Oslo: *generalsekretær Ingeborg Mongstad-Kvammen*
Nynorsk kultursentrums direktør *Ottar Grepstad*
Garborgsenteret, Bryne: *avdelingsleiar Inger Undheim*
Rogaland Mållag: *leiar Magne Viggo Høyland*
Time historielag: *Tarald Oma*
Høgskulen i Volda: *førsteamanuensis Per Halse*
Universitetet i Bergen: *instituttleiar Johan Myking*
Frå familien:
Reidar Hognestad og Ådne Hognestad (på delar av møtet)
Herborg Kverneland
Bolette Hognestad Ree

Program

- 11.00 Velkomst
 - Presentasjonsrunde, bakgrunn for initiativet, programmet for dagen
- 11.30 Lunsj
- 12.00 Transport til Hognestad
- 12.15 Orientering på/om fødestaden
- 12.45 Transport frå Hognestad
- 13.00 Dette er tenkt til no – og kva meir kan vi få til?
 - Mål for Hognestad-markeringa 2016
 - Presentasjon av planar og idear
 - Idéudgnad om andre idear, fleire samarbeidspartar
- 14.00 Pause med kaffi, te, kaloriar
- 14.15 Kven gjer kva?
 - Samordning, prioritering, neste møte, oppsummering
- 15.00 Takk for i dag

Styreleiar Olav Klungtveit olav.klungtveit@lyse.net
Programkoordinator Margot Tangen margot.tangen@kfuk-kfum.no

Akademiske institusjonar

Høgskulen i Volda, Volda postmottak@hivolda.no; pha@hivolda.no
Høgskolen i Telemark, Bø i Telemark postmottak@hit.no
Menighetsfakultetet, Oslo kristin.norseth@mf.no
Universitetet i Bergen, Bergen post@uib.no; johan.myking@lle.uib.no
Universitetet i Stavanger, Stavanger post@uis.no

Hognestad-familien

Harald Alvestrand, Trondheim harald@alvestrand.no
Hans Petter Graver, Oslo h.p.graver@jus.uio.no
Peter Hognestad, Bambervegen 26A, 7603 Levanger
Siren Graver Troye, Strandgt. 221, 5004 Bergen
Sidsel Wohlen, Levanger sidsel.wohlen@ntebb.no
Marika Hognestad, Oslo marika.hognestad@online.no

Reidar Hognestad, Skifervegen 2, 4347 Lye
Ådne Hognestad, Hognestad, 4346 Bryne
Herborg Kverneland tkvernel@online.no
Øyvind Nordsletten oyvind@nordsletten.com
Bolette Hognestad Ree joleif.ree@lyse.net

Siri Hognestad, Furnes sirihognestad@gmail.com
Per Olav Hognestad, Fredrikstad perolavhognestad@gmail.com

Vedlegg

Peter Hognestad

Peter Hognestad, bondeson frå Jæren som vart pioner for nynorsk kyrkjespråk. Som prest og ungdomsleiar ville han halde «norskdom og kristendom» saman, og han vart Noregs første «målbiskop».

Hognestad var fødd på Hognestad i Time 12. november 1866 og døydde 1. september 1931. Han vart student i 1886, og etter teologisk embetseksamen i 1891 verka han som manuduktør (rettleiar/privatlærar) i faget og eitt år som sekretær i Stavanger Ynglingeforening.

Frå 1896 til 1903 arbeidde Hognestad ved lærarskulen på Notodden, og det siste året var han også styrar for skulen. Palmesøndag 1901 heldt han den første høgmessepreika på nynorsk i Johanneskyrkja i Oslo, og i 1903 vart han tilsett som stiftskapellan med særleg ansvar for bygdeungdom i byen og for å halde gudstenester på landsmål. Frå 1908 underviste han i gamaltestamentlege emne ved Menighetsfakultetet, og frå 1916 til han døydde i 1931 var han biskop i Bjørgvin.

Hognestad omsette *Tekstbok for Den norske kyrkja* og *Altarbok for Den norske kyrkja*, var hovudredaktør for den første *Bibelen* på landsmål og laga *Nynorsk salmebok* saman med Anders Hovden og Bernt Støylen. Av hans eigne omsetjingar kan nemnast «Lei, milde ljós» og «Fager kveldssol smiler».

Per Halse
Allkunne.no